

نیروی دریایی راهبردی ارتش به کدام سو می‌رود؟

مانور ناوهای نداجا روی موج پیشرفت

گزارش
محمدحسین الهی

هفتم آذر روز گرامیداشت حماسه آفرینی‌های نیروی دریایی راهبردی ارتش (نداجا) خصوصاً به یاد عملیات مروراید در هفتم آذر ۱۳۵۹ است که هر سال با رونمایی از دستاوردهای جدید این نیرو همراه می‌شود. نیروی دریایی راهبردی ارتش در بیش از ۱۰ سال گذشته با اعزام دهها ناوگروه رزمی به مناطق حادثه‌خیز از جمله خلیج عدن و دریای سرخ به حفاظت از هزاران کشتی تجاری مرتبط با منافع کشورمان پرداخته و در این راستا با دزدان دریایی درگیر شده و بارها شناورهای مورد حمله را نجات داده است. هفته گذشته و در شماره ۶۴۳۰ روزنامه جوان به شرح مأموریت‌های بین‌المللی نداجا خصوصاً ناوگروه ۸۶ و تاریخچه ناوهای ناوگروه موج پرداخته شد. در گزارش امروز به مرور جدیدترین دستاوردهای فعلی و آتی این نیرو در حوزه‌های تسلیحاتی و شناوری و زیرسطحی و هوادریا پرداخته می‌شود که برخی از آنها در آینده نزدیک رونمایی خواهد شد.

موشک کروزر ایومهدی

موشک ضدکشتی کروزر ایومهدی با برد بیش از ۱۰۰۰ کیلومتر

پیاده در بردها

شناور پشتیبانی لاوان با قابلیت حمل ۵۰ فروند انواع پهباد

ناودماوند

همانطور که در این گزارش اشاره شد، یک ناو رزمی از محصولات پروژه موج در صنایع دریایی شهید تمجدی در بندر انزلی در شمال کشور در حال ساخت است. پس از سانحهای که برای ناودماوند در ناوگان شمال پیش آمد و این ناو از رده خارج شد، ناو دیگری به جای آن در دست ساخت قرار گرفت و نام آن هم ناموند گذاشته شد، اما این بار دماوند جدید علاوه بر اصلاح سامانه رانش با تغییرات متعددی در طراحی ظاهری خود آماده ورود به خدمت می‌شود. در دماوند جدید علاوه بر رانش بهبود یافته، رادار آرایه فازی و پیشرفته چشم عقاب و سامانه پدافند هوایی نواب هم مورد استفاده قرار خواهد گرفت. این شناور به آخرین تجهیزات کنترل و فرماندهی و سنوار و جنگ الکترونیک پیشرفته همانند دناو تجهیز می‌شود.

ناوطلائی

ناو اطلاعاتی طلائی به پس از تکمیل سازه و بندنه

در سال‌های گذشته توسط فرماندهان ارشد ارتش از پروژه ساخت ناو اطلاعاتی طلائی خبر داده شد. این شناور بر همان بستری (پلنرم) ناوهای پروژه موج اما با مأموریتی متفاوت ساخته می‌شود. طلائی به هدف نصب انواع سامانه‌های پیشرفته راداری و الکترونیکی، جمع‌آوری و شنود سیگنالی و چندین نوع سامانه جست‌وجو و اکتشاف زیرآبی ساخته می‌شود. با توجه به اینکه یکی از مأموریت‌های این نوع شناورها، شناسایی زیردریایی‌های پیشرفته دشمن در انواع سرنشین‌دار و بی‌سرنشین است و بالگردها نقش مهمی در گسترش حوزه شناسایی ناوهای اطلاعاتی دارند، طلائی علاوه بر همه تغییرات ظاهری در روسازه خود، اولین شناور رزمی ساخت ایران شد که به آشیانه نگهداری از بالگرد مجهز است. تا قبل از آن ناوهای پروژه موج مانند جماران و سپهند، دارای عرشه نشست و برخاست بالگرد بودند اما فاقد آشیانه برای نگهداری از آنها بودند. وجود آشیانه نگهداری بالگرد قابلیت اطمینان بسیار بالاتری در پشتیبانی مداوم از عملیات‌های بالگردی در عرصه دریایی می‌دهد. در نتیجه ناوطلائی می‌تواند بدون نیاز به ناو دیگری از بالگرد خود پشتیبانی‌های تعمیراتی را هم به عمل بیاورد. نکته مهم دیگر این است که در صورت لزوم، با توجه به وجود عرشه بالگرد و آشیانه روی ناو طلائی، این شناور امکان حمل دو بالگرد را خواهد داشت که البته ارزش بسیار بالایی برای گسترش نواحی تحت جست‌وجو به طور هم‌زمان خواهد داشت.

هر چند سازه و بندنه این ناو سال‌ها پیش ساخته شده اما تکمیل تجهیزات و عملیاتی کردن آن با تأخیر قابل توجهی روبرو شده بود، به‌طوری‌که برنامه‌ریزی برای تکمیل هر چه سریع‌تر ناوطلائی پس از الحاق ناو دنا در سال گذشته صورت گرفت و امید می‌رود طلائی در کمترین زمان ممکن آماده تحویل شود.

زیردریایی‌های فاتح ناو

فروند اول زیردریایی فاتح

فروند اول از زیردریایی فاتح به عنوان سومین پروژه زیردریایی‌های بومی ایران در سال ۱۳۹۷ به ناوگان جنوب نداجا پیوست. این زیردریایی قابلیت‌های بسیار برتری نسبت به غنبر، دومین محصول ساخت داخل دارد که در شماره ۶۵۲۶ روزنامه جوان (۲۱ تیر ۱۴۰۱) به معرفی آن پرداخته شد، اما کار ساخت فروند دوم و سوم فاتح هم از همان سال ۱۳۹۷ در دستور کار بوده است و به نظر می‌رسد دست کم یکی از این دو به مراحل نهایی ساخت رسیده باشد. با توجه به برد، طول مدت عملیات و میزان تسلیحات بالاتر، هر زیردریایی فاتح به اندازه چند زیردریایی غنبر کارایی خواهد داشت و دست نداجا در افزایش سیادت دریایی در آب‌های منطقه‌ای و فراساحلی بازر خواهد شد. طبق وعده فرماندهان، یکی از الحاق‌های پیش‌رو در عرصه زیردریایی‌ها خواهد بود که احتمالاً به فاتح مربوط می‌شود.

ناوچه‌های سینا-۳

شناورهای موشک‌انداز پروژه سینا که در ایران به آنها ناوچه گفته می‌شود برای اولین بار در سال ۱۳۸۲ در ناوگان شمال ساخته شدند. شناور پیکان شماره بندنه ۲۲۴ اولین مورد از این دست بود. پس از آن سه فروند دیگر از این شناورها که هر یک با تجهیز به آخرین دستاوردهای حوزه رادار و الکترونیک آماده می‌شد در ناوگان شمال به خدمت درآمدند. شناور موشک‌انداز زره از این رده هم در ناوگان جنوب عملیاتی شد و قرار است پس از تحویل یک فروند مشابه دیگر در جنوب، پرونده پروژه سینا بسته شده و شناورهای رزمی ساخت داخل در این رده وزنی با یک تحول عمده در طراحی روبه‌رو شوند. طبق اطلاعات موجود، پروژه سینا-۳ به این منظور در دست توسعه قرار گرفته و تا امروز هم ماکت‌هایی از طراحی‌های جدید در نمایشگاه‌های دفاعی از سوی وزارت دفاع ارائه شده‌است. این شناورها با بهبود طراحی ظاهری به منظور کاستن از بازتاب راداری، تجهیز به پرتابگرهای عمودی موشک و نیز رادارهای آرایه فازی با آنتن ثابت از طرح‌های فعلی متمایز می‌شوند. ناوگان شناورهای سبک موشک‌انداز نیروی دریایی که ناوهای مشابه پروژه سینا را شامل می‌شود که هم اکنون بیش از چهار دهه قدمت عملیاتی دارند، توسط شناورهای پیشرفته از خانواده سینا-۳ جایگزین خواهند شد.

موج

ماکت موج با پروژه هرمز

ناوشکن رزمی و پیشرفته موج ۶ با محصول پروژه هرمز اولین محصول نداجا در سال‌های آینده است که با تحول اساسی در طراحی ساخته خواهد شد. این شناور در کنار ناوشکن سنگین ۶ هزار تنی پروژه نگیل برای افزایش سیادت دریایی ایران اسلامی در اقیانوس‌های دور دست مورد استفاده قرار خواهد گرفت. ویژگی مهم این شناور افزایش تناژ از حدود هزار و ۳۰۰ تا هزار و ۵۰۰ فعلی به ۲ هزار تن و تغییر شکل بندنه از گونه تک‌بندنه به سه‌بندنه است که حجم بیشتری در عرض ایجاد کرده است، در حالی که طول شناور خیلی زیاد نمی‌شود. در شناورهای موج ۶ تعداد زیادی سیلوی عمودرتاب موشک که می‌تواند هم حامل موشک کروزر و هم موشک‌های پدافندی باشد به کار گرفته خواهد شد. به علاوه امکان حمل بالگرد در آشیانه هم فراهم خواهد شد. در طراحی خطوط و صفحات بندنه این ناو از اصول طراحی پنهانکاری راداری استفاده زیادی شده است و رادارهای آنتن ثابت که پوشش ۳۶۰ درجه اطراف شناور را فراهم می‌کنند هم روی موج ۶ نصب و به‌کارگیری خواهد شد. به گفته فرمانده سابق نداجا کار طراحی موج ۶ به اتمام رسیده است و قرار بود در سال ۱۳۹۹ وارد مرحله ساخت شود.

زیردریایی پشت

در سال‌های گذشته از بعثت به عنوان زیردریایی هزار و ۲۰۰ تنی یاد می‌شد که از این لحاظ، یک پله بالاتر از فاتح قرار می‌گرفت، اما در سال‌های اخیر اعلام شد، قرار است بعثت زیردریایی با تناژ جابه‌جایی بیش از ۳ هزار تن باشد. در این صورت باید گفت که این زیردریایی، حتی ۳۰ درصد سنگین‌تر از رده کیلو رومی بوده و حدود شش برابر سنگین‌تر از فاتح خواهد بود. در نتیجه برای ساخت و عملیاتی کردن زیردریایی بعثت، توان ناشی و فنی صنایع مرتبط در کشور نیز مستلزم یک چشم‌قبل توجه بوده است. مدت‌زمان زیردریایی‌هایی در رده ۴ هزار تن به‌طور معمول بین ۵۰ تا ۶۰ ماه به طول می‌انجامد.

بعثت به واسطه تناژ و قاعدتاً ابعاد بزرگ‌تر، توان حمل تعداد و حجم تسلیحات بیشتر و متنوع‌تر را نسبت به کیلو خواهد داشت، ضمن اینکه پیشرفت‌های صنایع کشورمان در ساخت زیرسامانه پیشرفته و با حجم کمتر و قابلیت اطمینان بیشتر نیز به کمک زیردریایی بعثت در افزایش هر چه بیشتر توانمندی‌های شناسایی، رزمی، برد و طول مدت عملیات و بقایندگی در میدان رزم خواهد آمد. به گفته فرماندهان نیروی دریایی ارتش، کارهای مطالعاتی، طراحی‌های اولیه و طراحی دقیق زیردریایی بعثت به پایان رسیده است و کار ساخت اولین فروند از آن به زودی شروع خواهد شد. دیگر نکات مهم استفاده از موتورهای الکترونیکی بدون جاروبک یا برانشلس و به‌کارگیری پرتابگرهای عمودی موشک در این زیردریایی است. امید می‌رود متخصصان نیروی دریایی ارتش در تمامی مراکز وابسته این نیرو با کمک صنعت دفاعی کشور در وزارت دفاع و شرکت‌های خصوصی و سایر نهادهای پژوهشی کشور با حمایت بودجه‌ای مناسب دولت خدمتگزار موفق به عملیاتی کردن دستاوردهای مورد نیاز خود شوند تا نیروی دریایی راهبردی ارتش جمهوری اسلامی ایران هر چه زودتر به سطح تراز مدنظر رهبر معظم انقلاب و فرماندهی کل قوا برسد.

ناوتفان

تفان آخرین محصول مدنظر در برنامه موج نداجاست که پس از آن ناوهای نداجا با تغییر اساسی در شکل ظاهری و مفاهیم طراحی روبه‌رو خواهند شد. تفان وارث تمام پیشرفت‌های حاصل‌شده در فرورندهای مختلف ناوهای پروژه موج خواهد بود. البته در عرصه موشکی هم تحول قابل توجهی خواهد داشت. طبق اطلاعات موجود، تفان همچون دماوند جدید به رادار چشم عقاب و پرتابگرهای عمومی موشک پدافندی مجهز می‌شود، اما به نظر می‌رسد علاوه بر موشک‌های برد کوتاه تا متوسط نواب، موشک‌های برد بلندتر مانند صیاد ۳ جدید یا موشکی متفاوت از اینها هم روی تفان نصب خواهد شد. با توجه به اینکه تفان در تأسیسات وزارت دفاع در حال تکمیل است، انتظار می‌رود در صورت تأمین بودجه کافی از سوی دولت، این شناور هم‌زمان با طلائی در مسیر تکمیل خود پیشرفت داشته باشد.

ناوشکن جدید

ناوبندر به شناوری گفته می‌شود که امکان پشتیبانی‌های سطح بالا از واحدهای شناوری را داشته باشد. برای این منظور در چند کشور دنیا اقدام به تغییر شناورهای تجاری یاری یا نفتکش شده است. نیروی دریایی ارتش هم برای توسعه سریع یک ناوبندر به منظور پشتیبانی از ناوگروه‌های خود که بیش از ۱۰ سال است بی‌وقفه در آب‌های بین‌المللی به حراست از ناوگان تجاری کشور مشغول هستند، یک کشتی نفتکش غول پیکر با طول ۲۴۰ و عرض بیش از ۴۰ متر را تغییر داد و ناوبندر مکران را ساخت که در دی ماه سال ۱۳۹۹ به ناوگان نداجا ملحق شد. این شناور در ناوگروه ۷۵ با طی مسافت بیش از ۲۵ هزار کیلومتر، ناو رزمی و بومی سپهند را همراهی کرد. در آن زمان اعلام شد که ناوبندر دیگری هم در دست ساخت است که قاعدتاً از تغییر یک نفتکش یا شناور تجاری دیگر به ثمر خواهد رسید، اما نکته جالب‌تر شروع طراحی از صفر یک ناوبندر پیشرفته و جدید برای الحاق در سال‌های بعد در نیروی دریایی ارتش است که تطابق بسیار بهتری با نیازهای عملیاتی نیروی دریایی خواهد داشت. در سپاه هم دو شناور شهیدمهدوی و باقری با تغییر شناورهای تجاری به عنوان ناوشنایی پشتیبانی حضور ناوگان دریایی کشور در آب‌های دور دست به شکل ویژه‌ای تثبیت خواهد شد.

ناوآموزشی-رزمی خلیج فارس

ماکت به نمایش درآمده از ناو آموزشی-رزمی خلیج فارس

نیروی دریایی ارتش از سال‌ها پیش به لزوم داشتن یک ناو با قابلیت پذیرش تعداد زیادی دانشجو در کنار وجود قابلیت‌های رزمی و عدم نیاز به شناورهای همراه بی‌برده بود. تا پیش از غرق شدن ناو بزرگ خاگ در آب‌های جنوب کشور، این شناور عمده بار مأموریت‌های آموزشی را در کنار کار پشتیبانی ناوگروه‌ها بر عهده داشت. در حال حاضر هم ناوبندر مکران تا حدودی عهده‌دار این مأموریت است، اما پروژه لقمان به همین منظور یعنی برای رسیدن به شناور آموزشی-رزمی در نداجا تعریف شد و تا به امروز یک بلوک از بندنه بزرگ این ناو ۲۰۷ متری هم در کارخانجات نیروی دریایی ارتش در بندرعباس ساخته شده‌است. به گفته فرمانده نداجا تمام رده‌های بالگردی در هوادریا تکمیل خواهد شد. ایران در سال‌های قبل توجه به ادوات پیشرفته در کابین و سامانه شناسایی و هدف‌گیری الکترواپتیکی و قابلیت پرواز در شب و انواع موشک‌های ضدزره نسل جدید با قابلیت شلیک و رها همجهز شده‌است.

بالگرد تهاجمی

یکی از جالب‌ترین اخبار مرتبط با تجهیزات جدید در نیروی دریایی ارتش مجهز شدن ناوهای پشتیبانی این نیرو به بالگرد تهاجمی طوفان است. این خیر را فرمانده نداجا اعلام کرده و افزوده که در آینده این بالگردها هم ناوگروه‌های ارتش خواهند بود. یگان هوادریای نداجا با سابقه‌ترین یگان‌های بالگردی کشور است که در جنگ تحمیلی هشت ساله هم خوش درخشیده است. با ساخت ناوهای پروژه موج که عرشه نشست و برخاست بالگرد دارند، امکان تعامل یگان هوادریا و این نوع شناورها ایجاد شد. با ساخت ناوبندر مکران که قابلیت حمل چندین بالگرد سبک تا سنگین را دارد هم امکان عملیات ناوگان هوادریای نداجا در مأموریت‌های دور از ساحل بسیار گسترش یافت. در ادامه با پیوستن بالگردهای رزمی و تهاجمی به این ناوگان، کار مقابله با تهدیدات سطحی و ساحلی در مأموریت‌های نداجا به خوبی توسط آنها انجام شده و عملاً تمام رده‌های بالگردی در هوادریا تکمیل خواهد شد. ایران در سال‌های پس از جنگ نمونه بومی بالگرد امریکایی کبرا یا بام طوفان می‌سازد این بالگرد به ادوات پیشرفته در کابین و سامانه شناسایی و هدف‌گیری الکترواپتیکی و قابلیت پرواز در شب و انواع موشک‌های ضدزره نسل جدید با قابلیت شلیک و رها همجهز شده‌است.